

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

Art. I. De Injurijs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

TITVLVS XXXVI.

De Injuriis & Damno dato.

 Oniam crimina sæpe cum injuria & damno proximi conjuncta sunt, reo de ipsis legitime convicto præter pœnam, quæ Reipublicæ, imponenda etiam venit reparatio injuriæ ac damni, quæ proximo læso satisfiat.

ARTICVLVS I.

De Injuriis,

SUMMARIUM.

1. Injuria est Contumelia illata dolo:
2. Qui in quibudam personis abesse,
3. In reliquis adesse presumitur, quoties dictum naturâ suâ est injuriosum.
4. Injuria fit Diçitio, Scriptio aut Factio probrosâ:
5. Ex quo sibi, filio, uxori, seruo,
6. Clerico & Religioso, subdito:
7. Non etiam fratri, vel cognato illato competit Actio:
8. Eaque vel ad injuria estimationem,
9. Vel ad punitionem aut recantationem.
10. Injuriarum Actionem tollit protestatio de non injuriando:
11. Nisi v.g. dictum naturâ suâ sit injuriosum.

12. Eam non tollit veritas criminis ostensa:
13. Nisi hoc opponi interfit Reipublicæ,
14. Et huic consuli nequeat monitionis secretâ.
15. Retorsio impunis est:
16. Dummodo præcisè ad honoris suæ defensionem,
17. Et in continenti fiat.
18. Injuriarum Actio tollitur remissione,
19. Aliquando morte vel prescriptione.
20. Non etiam susceptione Sacramenti.

Injuriæ nomen hoc loco non accipitur generatim, quò modò latissimè patet, & secundùm l. 1. ff. & pr. Institur. de Injuriis complectitur omne id, quod non jure fit, siue adversatur Justitiæ & Equalitati: sed specialiter pro delicto, quò Contumelia alteri dolo malo inferitur, l. & pr. citæ. Dolo, inquam, malo; cum enim injuria fit quædam alterius vilipensio & contemptus, ad eam exigitur dolus & animus injuriandi, hoc est, dicendi vel faciendi aliquid cedens in alterius probrum & honoris ipsius diminutionem, l. Si non convitii §. C. hæc Rubr. Unde injuriarum Actioni obnoxii non sunt infans, furiosus, mente captus & impubes, qui doli capax non est, l. Illud §. 1. nec ludimoderator castigandi & corrigendi

Z. z. z.

rigendi animò cædens discipulum, *l. Item apud Labeonem 1 §. 38. ff. hie multoq; minus pater, si filium percutat, & Orator Ecclesiasticus, si depravatos seculi mores & invalescentia hominum vitia pro concione acrius insectetur: maritus, si probro verbò aut etiam moderatò verbere castiget fœcordiam uxoris ejusque petulantiam & oris improbitatem compescat: is, qui per jocum aut inconsiderantiam dicit, *l. Illud 3. ff. quòd in his ac similibus personis & casibus abesse præsumatur dolus & animus injuriandi: uti & in Magistratu, si necessitate officii severius quid statuatur in delinquentem; quod enim Reipublicæ causâ fit, licet reo sit probrosum, nihilominus si modus non excedatur, injuriosum non censetur *l. Nec Magistratibus 32. ff. hâc Rubr.***

8. In aliis autem personis, quæ sanæ mentis & rationis compotes dolique capaces sunt, injuriandi animus adesse præsumitur, quoties verba factæve suapte naturâ sunt injuriosa: & propterea talia proferenti, si injuriam inferendi animum abfuisse, asserat, id probandi onus incumbit, *l. Si non convitiis cit. quia, ut ibi notat Glossa V. Probare, contra eum stat præsumptio Juris; cum talis quisque præsumatur, qualis apparet: & dolus præsumatur, quoties quid suâ naturâ turpe & legibus aut moribus prohibitum committitur aut profertur, Clarus §. Injuria, n. 12. & Menoch, de Præsumpt. Lib. 5. præsumpt. 3. n. 47. sicut contrâ, cum dictum, factumve, ut apparet, injuriosum non est, injuriæ faciendæ animò illatum asserens, si non probet, succumbet, arg. *l. Ei incumbit 2. ff. & l. Actor 23. C. de Probat. Farinac. Prax. Criminal. q. 150. à n. 105. & n. 117.**

4. Porro Injuria inferri tribus modis solet, Verbò, Scriptò, Factò. Verbo,

quoties alicui, sive præfenti sive absentis, convitium sit, ei defectum sive moris sive naturæ objiciendo, vg. furem, mendacem, falsarium, spurium nominando, *l. Item apud cit. à §. 7. cit. Clarus n. 1. & Farinac. n. 22. & 24. Scripto, cum libellus, carmen vel historia ad ludibrium, contemptum, infamiam pertinens composita editur aut vulgatur, cit. *l. Lex Cornelia 5. §. 9. & l. Item apud cit. §. 29. Hostiensis in Summa n. 3. & Harprecht in §. 1. Instit. hâc Rubr. n. 149. Facto demum injuriam irrogat, qui alterum pulsat, ejus domum vi ingreditur, aut aliud quidpiam in ejus probum, contemptum, famæ diminutionem agit, cit. *l. Lex cit. pr. l. Item apud §. 27. Hostiens. l. cit. & Haunold. Tom. 1. de l. & l. Tract. 2. n. 569.***

Hujusmodi autem injuriam aliquam pati quis potest non tantum in se ipso: sed etiam in aliis, scilicet personis, quæ potestati & aliquando etiam affectui subjiciuntur; sic enim uxori, filiosfamilias, servo illata in maritum, patrem, dominum redundare censetur; ut hi de injuria agere etiam proprio nomine valeant, *l. 1. §. 3. ff. §. Patitur 2. & §. Servus 3. Instit. hâc Rubr. Farinac. q. cit. à n. 253. & Haunoldus l. cit. n. 532. Neque refert; quòd ita agere uxor nequeat de injuria, illata marito, *l. Quod si 2. ff. Rubr. cit. §. Patitur cit. quia, ut his textibus dicitur; defendi uxores à viris; cum vir sit uxoris caput: non tamen viros ab uxoribus, æquum est; nisi injuria esset communis utrique, vg. si marito objiceretur, quòd uxorem habeat meretricem; hoc enim casu uxor injuriam sibi non minus, quàm marito factam persequi proprio nomine potest, Farinac. l. cit. n. 275. Simili modo ob-
6. injuriam clerico sibi subiecto Episcopus, & subdito sibi Religioso illatam, tanquam ad**

quam ad Ecclesiam vel Monasterium suum pertinentem, agere potest Abbas vel alius superior Regularis, Gomez Tom. 3. Var. cap. 6. n. 6. & Farinac. q. cit. n. 291. ubi hanc materiam pluribus exemplis illustrat.

7. Sunt, & ab Harprecht in §. Patitur cit. n. 22. referuntur DD, non pauci, qui etiam ob injuriam, fratri vel cognato illatam, Actionem saltem criminalem, tribuant fratri; quod propter affectionem illius injuria ad hunc pertinere videatur; atque idcirco, ne judicandi munere fungatur, qui actori cognatione vel affinitate propinquiore conjunctus est, cautum sit l. Lex cit. pr. Sed rectè Perez in C. hic n. 12. licet, quando convitium ejus rationis est; ut in totam familiam redundet, injuriarum actionem fratri & cæteris conjunctis haud ægrè concedat, extra hunc casum tamen his & illi etiam actionem negat ob injuriam, consanguineorum collateralium alicui illatam. Ratio est; quod Jura specialiter expriment personas, quibus ob injuriam, conjuncto illatam, agere est permillum: & illas inter non meminerint fratris, non obscurò argumentò, hunc ex illarum numero non esse; cum inclusio unius ex conjunctis, cæterorum exclusio sit, l. Cum Prator 12. ff. de Judiciis. Confirmatur; quia minor est affectio fratris à fratrem, quam in liberos sit patris; cum parentes liberos sæpe plus diligant, quam seiplos, l. Isti quidem 8. §. fin. ff. Quod metu causâ, & tamen in his jam emancipatis injuriam pati non censetur pater, argumentò à contrario ductò ex §. Patitur cit. ubi injuriam pati dicitur per liberos, quos in potestate habet. Ergo multò minus illam per fratrem patitur frater.

Neque obstat; quod in causa fratris nequeat esse iudex; quia vinculum cognationis, licet non faciat; ut fraterna injuria nobis illata censetur, ansam tamen

præbet suspicioni; ne in fratrem magis, quam in extraneum ejus adversarium sit propensus, Perez in C. hac Rubr. n. 2. & Harprecht in §. Patitur cit. n. 25.

Cæterum agere injuriam passò, vel Civiliter vel Criminaliter, ut libuerit, est permillum: & priori quidem modò si agat, injuriam æstimat v.g. triginta aureis: quorum jacturam potius, quam sibi illatum probum ferre maluisset; ac proinde petit, ut, qui eam intulit, in tantum sibi condemnatur. Quod priusquam faciat iudex, injuriæ æstimationem plerumque moderari, & ad minorem summam, v.g. decem aut viginti aureos redactam, actori non prius adjudicare solet, quam injuriam tanti, quanta est ejus ita moderate taxatio, æstimari, juraverit, c. Olim 7. & Glossa, V. Taxatione §. Pena 7. junctâ Glossâ, V. Æstimaverit, §. In summa 10. Inst. Gl. Constitutionibus 37. ff. hic, Clarus §. cit. n. 6. & Haunoldus l. cit. n. 573. ubi hac in re standum curiarum praxi: & in Judiciis nostris Academicis æstimationem à iudice taxatam auctori sine ejusmodi juramento adjudicari consuevisse, rectè adnotavit. Posteriori modò sive Criminaliter, si injuriam passus agat, à iudice petit; ut, qui eam intulit, poenâ arbitrariâ, vel corporali vel pecuniariâ fisco applicandâ, ex officio puniatur, Clarus l. cit. n. 7. & Mynsinger Centur. 4. observat. 4. n. 5. ubi tamen monet, hodie ex passim recepta, à Carolo V. Ordinât. Camera Imperial. p. 2. Tit. 28. & Jure etiam nostro Provinciali à andrecht Tit. 46. art. 2. approbata consuetudine ex injuriis verbalibus falsis, non ad vindictam publicam, sed ad restitutionem honoris per Palinodiam sive iniuriosorum verborum recantationem in iudicio agi. Ex hæcenus dictis

Dubium oritur primò, an de injuria conveniri valeat, qui alteri convitium dixit, v.g. eum mendacem, aut furem appellandò

- Iandò cum præfatione honoris sive prævia protestatione, à se id sine animo iniuriandi, & salvò ipsius honore proferri. Ratio dubitandi est; quòd protestatio conservare dicatur ius protestantis: & huic quasi Regulæ locus esse videatur in eiusmodi probroshi verbi prolotione; cum in iniuria exigatur animus iniuriandi, quem eiusmodi protestatio abesse convincit. Sed, esto hæc ratio ab actione iniuriarum liberet eum, qui cum eiusmodi protestatione alteri obiecit, quod de se probrosum non est, in contumeliosum tamen sensum trahi potest, si sensu bono id proferri fuerit protestatus: ab ea tamen nequaquam eximit verba, ex se iniuriosa, in alterum iacentem cum dicta protestatione; quia hæc contraria est actui; quomodo interposita, cum ipsò protestantis actu destruat, eum relevare non potest, *arg. l. Cum plures 60. §. 6. ff. Locati, Gaill. Lib. 2. Observat. 101. à n. 2.* Et profecto, si alterius tergum pulsans, in faciem colaphos impingens, capillos aut barbam evelvens iniuriarum actione teneatur, quantumvis id honorandi, vel iocandi potius, quam iniuriandi animò fieri millies protestetur, apposita similis protestatio etiam non tollit aut relevabit iniuriam Verba-lem, viro honesto aliquando non minus probro sam, quam est realis; quia protestationi contraria, sicut facta, sic etiam verba offendendi animum satis declarant, *Clarus §. cit. n. 13. Covarruvias Lib. 1. Var. cap. 11. n. 1. & Fachineus Controvers. Lib. 9. cap. 11.*
12. Dubium secundò est, an de iniuria agi valeat adversus eum, qui obiecit crimen verum. Sunt enim DD. qui id negent, permoti illo *JCT. i. l. Eum qui 18. pr. ff. hac Rubr.* asserentis, æquum non esse condemnari eum, qui nocentem infamavit; peccata enim nocentium nota esse & oportere & expedire. Alii tamen DD.

dubium passim resolvunt auxiliò distinctionis: & quidem, si crimen aut defectum detegi, Reipublicæ non interfit, v.g. si alteri, quòd sit filius Judæi, furis, lenonis & similia probra obiciantur, iniuriarum agi adversus eum posse, concedunt, quòd iniuriandi animò lædatur fama proximi, ad eius integritatem ius habentis, quamdiu crimen aut macula est occulta eamque detegi necessitas aut utilitas publica non expolcit, *citt. Clarus n. 15. Covarruvias n. 6. Fachineus cap. 10. & Gaill. Lib. 2. Observat. 99. n. 2. & 3.* Si verò id detegi exigat bonum Reipublicæ, cuiusmodi est; quòd sit homicida, falsarius, fur, adulter, spurcius, qualem ad alios absterrendos plecti, ad munus vel dignitatem non promoveri publicè interest, veritas patrociniabitur, id in iudicio obicianti, si legitime fuerit probatum; cum utique à pœna immunis esse debeat, qui commodo publico studet. Ita DD. *citt.*

Dixi, In iudicio; quia apud *citt. Gaill. n. 7.* sunt, qui existiment, extra iudicium illud obiciantem, si eum privata vindictæ & nocendi libidine potius, quam publici boni studio permotum appareat, à pœna non esse immunem; cum pravus revelantis animus manifestationem reddat iniquam, *can. Cum minister 23. q. 5.*

Rectè etiam, & ex communi aliorum sensu notat *Clarus l. cit. prædictæ DD.* distinctioni rariùs locum esse, spectatò Jure Canonico: ex cuius dispositione occultis criminis manifestationi etiam in iudicio; cum ad correctionem & publicum aut privatum damnum avertendum proficere iudicatur, admonitio secreta præmittenda est ex lege Charitatis, exigentis; ut damna, tam publica quam privata, minimò proximi damnò avertantur, ut *dicitur Tit. 1. n. 42.*

Dubium tertio est de iniuriæ retorsione, quâ iniuriam passus inferentem vocat men-

est mendacem, aut eum pro tali, donec obiectum crimen probaverit, habendum protestatur. Quam, si in sui honoris defensionem, sive iniuriæ propulsandæ animò & in continenti fiat, impunem esse, communis doctrina, & ratio est partim; quòd in sic facta retorsione abesse videatur animus injuriandi: & vim atque injuriam in continenti repellere, quòd injuriam ita retorquendò sit, Jure cuius sit permillum, l. Ut vim 3. ff. de J. & J. partim verò; quòd justum animi dolorem compefcere ac temperare difficillimum sit, l. Si adulterium 38. §. 8. ff. ad L. Jul. de Adult.

16. Dixi, Ad sui defensionem & In continenti. Prius; quia, si per retorsionem obiectum crimen ad ejus defensionem non conferret, prout fieret, si non mendacium, sed ab obiecto omnino diversum & injuriam acceptam nihil diminuens crimen objiceretur, retorquens ab injuria non excusaretur, Panormit. in c. Cum re 33. de Sent. & re judic. n. 25. & Gaill. Lib. 2. observat. 100. n. 9. Eòdem modò ab injuria non excusaretur, qui in retorsione excederet moderamen iustæ & inculpatae defensionis: quòd verbalem injuriam intra privatos parietes passus observare videbitur, si privatim, adhibitis tamen duobus vel tribus testibus vel Notariò publicò, mendacium retorqueat in injuriantem. Non etiam, si hoc ei impingat palam & publicè affixâ schedâ, ut observat Harprecht in §. Hæc actio 12. Infit. hæc Rubr. n. 227. ubi tamen notat, iustæ defensionis moderamen excedentem non ordinariâ, sed mitiori poenâ plectendum, tanquàm provocatum; cui, ut dictum, difficile est, justum dolorem temperare. Posterius sive, In continenti, præsertim, si præfenti irrogata retorqueretur verbis; quia, si illata esset absentis, vel scriptò aut adhibito Notariò, vel testibus

retorqueretur, exigeret intervallum temporis, quò commodè expediri posset, & insinuari, arg. l. Sive ingenua 2. §. 43. ff. ad S. C. Terryll.

Præter retorsionem injuria, ex cæ- 18.
que competens Actio tollitur Primò Remissione expressâ, eam passus cum inferente de injuria transigentis, paciscentis, l. Si tibi decem §. 1. ff. de Pactis l. Non solum 11. §. 1. §. 1. Sed si 17. §. 6. ff. hie. Secundò, Remissione tacitâ ejusdem, convitium integrò annò in memoriam, cum posset, non revocantis, aut cum offendente, antiquam familiaritatem instaurantis, ad convivium cum invitantis &c. quòd sic vulnus animi, quòd injuria aperuerat, videatur obductum, §. 1. cit. Tertiò, 19.
Morte, tam offensi quàm offendentis, antelitem contestatam; cum neque heredi, neque in heredem detur Actio iniuriarum, l. Injuriarum 13. pr. ff. hie. Quartò, Præscriptione annuâ: quâ tamen actionem duntaxat Criminalem non Civilem, quæ perpetua est & ad triginta annos durat, tolli advertit Clarus §. cit. n. 9.

Sunt, qui his modis addunt Sacra- 20.
menta Poenitentia & Eucharistia; quòd hanc sumens & illud sibiens vindictam ponere videatur & iubeatur. Sed hæc ratio levis est; esto enim ei, qui in sacro Poenitentia tribunali absolvi, aut sanctissimò Eucharistia Sacramento refici ad salutem cupit, rancor, odium & vindictæ privata, iniuriantis damnum pro fine habentis, animus ponendus sit: satisfactio- nem tamen pro injuria, tam sibi quàm Republicæ eius improbitate læsis, exhibendam hoc ipso; quòd Jure debita sit, remittere non tenetur, ex doctrina Panormit. in c. 1. de Maled. n. 6. Covarruvia Lib. 2. Var. cap. 10. n. 17. & aliorum, tam Canonistarum quàm TT. quorum plures refert Palao Tracl. 6. disp. 1. p. 6. num. 8.

ARTICU.